

PROGNÓZA VÝVOJE POČTU A VĚKOVÉ STRUKTURY OBYVATELSTVA MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 9 NA OBDOBÍ 2017–2050

Východiska, předpoklady a základní výsledky prognózy

RNDr. Boris Burcin, Ph.D.

RNDr. Tomáš Kučera, CSc.

RNDr. Luděk Šídlo, Ph.D.

Praha, červen 2018

OBSAH

Úvodem	3
Aktuální rámce populačního vývoje	5
Vstupní metodické a terminologické poznámky	7
Vymezení sledované populace	9
Vstupní demografická informace	10
Obecné podmínky a předpoklady analýzy a prognózy vývoje obyvatelstva	11
Základní výsledky prognózy	13
Vývoj celkového počtu obyvatel	13
Změny věkové struktury.....	15
Vývoj vybraných věkových kategorií	16
Závěrečné poznámky	20

ÚVODEM

Řízení vývoje široce pojatého sociálního systému a jeho částí, k nimž patří nejen jednotlivé státní útvary, ale i jejich regiony, obce a další správní území, je jednou z přirozených stránek existence lidské společnosti. Řídit či také usměřňovat vývoj sociálního systému přitom neznámá pouze reagovat na vzniklou situaci, dodatečně eliminovat její důsledky či se na ni dokonce jen pasivně adaptovat, ale především v předstihu promýšlet, plánovat a včas přijímat opatření, která by vedla k zajištění plynulého rozvoje společnosti v požadovaném směru. Má-li řízení stát na racionálních základech, musí jako na budoucnost orientovaná aktivita vycházet především z výsledků prognóz představujících realistické, vědecky podložené představy o budoucím vývoji.

Klíčovým prvkem všech sociálních systémů jsou lidé, kteří se proto velmi často stávají objektem řízení nebo jeho nedílnou součástí. Takovýmto objektem mohou být jak jednotlivci, tak i skupiny lidí, a to spolu se svými, z daného hlediska podstatnými vlastnostmi. Mnohé z kvalitativních znaků konkrétních osob či skupin lidí přitom významně souvisí s jejich základními demografickými znaky: pohlavím a věkem, resp. s početní velikostí a pohlavní a věkovou strukturou. Právě vývoj početní velikosti a pohlavní a věkové struktury obyvatelstva reprezentuje hlavní předmět demografických nebo také populačních analýz a prognóz.

Lidé v sociálních systémech

Konkrétní lidská společnost je navíc organizována na územním principu, a proto nás nejčastěji zajímají entity lidí tvořené obyvatelstvem daného území. Výsledky demografických analýz a zejména prognóz se pak stávají jedním z nejdůležitějších podkladů pro rozhodování při řízení rozvoje daného společenství lidí a území, v němž tito lidé žijí. Současně jsou demografické prognózy základním východiskem prognostických úvah o vývoji řady jiných, nedemografických charakteristik obyvatelstva i celých reálných systémů na obyvatelstvo bezprostředně vázaných. Tyto úvahy jsou z pohledu demografie považovány za prognózy odvozené.

Význam demografických prognóz

Předmětem odvozených prognóz mohou být nejrůznější sociální nebo sociálně demografické struktury a jejich perspektivní vývoj. Jedná se například o počet a struktur rodin či domácností nebo na základě demografických parametrů odvozené odhady potřebné kapacity veřejných zařízení či služeb, charakteristik zaměstnanosti a trhu práce, příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, nezbytné technické infrastruktury, chování spotřebitelů či výběr účinných marketingových strategií, objemu a struktury nabízených komerčních služeb nebo zboží hromadné spotřeby apod.

Odvozené prognózy

Předkládaná demografická studie si klade za cíl zmapovat v základních obrysech aktuální populační vývoj městské části Praha 9 a na základě vědeckého poznání tohoto vývoje a jeho podstatných souvislostí sestavit prognostický odhad změn početního stavu a pohlavní a věkové struktury obyvatelstva dotčeného územně-správního celku, a to v detailu, který by umožnil efektivní rozhodování místní samosprávy v rozsahu jejích kompetencí a podloženou argumentaci ve vztahu k voličům i nadřazeným správním strukturám.

Cíl a obsah studie

Studii tvoří dvě oddělené části, textová a tabulková. V textové části jsou v ucelené podobě představeny, diskutovány a přehledně prezentovány hlavní výsledky prognosticky orientovaných analýz a předpoklady a výsledky navazující prognózy. Tabulková část obsahuje detailní výsledky všech tří variant sestavené demografické prognózy. V ní jsou v jednoletém kroku a v jednoletém detailu struktury i ve standardních agregacích prezentovány absolutní a relativní počty obyvatel, vybrané vývojové indexy a ukazatele struktury. Kompletní výstupy studie jsou k dispozici v tištěné i v elektronické podobě. V elektronickém formátu jsou kromě všech tiskových souborů ve formátu *pdf* dostupné také pracovní tabulky s detailními výsledky ve formátu *xls* usnadňující uživatelům další využití základních výstupů prognózy.

Autoři studie si dovoluují poděkovat Českému statistickému úřadu a jeho informačnímu servisu za účinnou spolupráci při přípravě vstupních datových souborů a Úřadu městské části Praha 9, a především pak panu Mgr. Martinu Odehnalovi, vedoucímu Odboru školství a evropských fondů, za účinnou spolupráci a zprostředkování informací nezbytných pro úspěšné zpracování zadání.

AKTUÁLNÍ RÁMCE POPULAČNÍHO VÝVOJE

Populační vývoj České republiky, jejích regionů, měst i venkovských obcí doznal v uplynulém čtvrtstoletí řady zásadních změn. Některé základní vývojové trendy, jako například stabilní pokles celkové úmrtnosti, můžeme pozorovat již více než tři desítky let, jiné prošly opakovanými změnami. Přitom nové směry vývoje mohou být diametrálně odlišné od směrů předcházejících. Jako příklad lze uvést obrat ve vývoji úmrtnosti celkové plodnosti, k němuž došlo téměř před dvaceti lety, nebo poměrně často se měnící základní parametry migračních pohybů. Nejde přitom jen o výsledné objemy a demografické struktury migračních proudů. Nezanedbatelně byly a jsou modifikovány také jejich směry, tedy geografické charakteristiky migrace. Uvedené a mnohé další změny jsou především reakcí na vývoj prostředí, ve kterém se reprodukce odehrává, tedy na vývoj sociálních, ekonomických i politických podmínek, a to nejenom v daném území, ale i v jeho podstatném okolí, které v některých případech přesahuje hranice státu.

Z hlediska aktuálního populačního vývoje České republiky a jejích územních součástí patřily k nejvýznamnějším změnám prostředí, kromě permanentního procesu modernizace, především zásadní politické a následně sociálně-ekonomické změny v období po roce 1989. Podstatný vliv měl například vstup země do Evropské unie v roce 2004 i přistoupení k Schengenské smlouvě v závěru roku 2007, stejně jako vleklá globální ekonomická krize v letech 2008 až 2014, kterou následně vystřídal výrazný ekonomický růst. Hospodářský růst obvykle vede k růstu sociálních jistot. Ty však současně narušují narůstající mezinárodní bezpečnostní hrozby, s nimi spojená politická nestabilita a neurčitost dalšího vývoje. Například členství České republiky v Evropské unii, zejména ve své úvodní fázi, v souběhu se vzestupnou fází ekonomického cyklu jednoznačně působilo a v současnosti i nadále působí ve směru dynamického růstu životní úrovně. To zvyšuje důvěru obyvatel v budoucnost. Důvěra v budoucnost asociující se v našem kulturním prostředí především s vývojovou stabilitou je přitom jedním z podstatných faktorů populační reprodukce. Do pozorovaného režimu reprodukce obyvatelstva a jeho demografických struktur se však promítnuly také negativní projevy ekonomického cyklu po roce 2008 a s nimi se měnící podmínky uplatnění mladých lidí na trhu práce, zvýšená nezaměstnanost, narůstající diference společnosti a v zatím neprokázaném rozsahu patrně také bezpečnostní rizika a s nimi spojené nejistoty dotýkající se života rozhodující části společnosti. Bezpečnostní rizika v současnosti přetrvávají, vzestupná fáze ekonomického cyklu však v posledních letech vede opět k reprodukčnímu „oteplení“ vyjádřenému růstem momentální (tzv. průřezové) plodnosti žen.

Přes specifické a do značné míry výsadní postavení Prahy se jí nevyhnula většina z výše uvedených změn. Vyplývá to z postavení metropole v ekonomickém i sociálně geografickém systému České republiky a jejích vnějších vazeb. Hl. m. Praha, profitující v období ekonomického růstu zejména ze svého nadnárodního významu a silně vyvinuté obslužné funkce, dále průběžně zvyšovalo svou pracovní, obslužnou a následně také sídelní atraktivitu. Nová bytová výstavba spolu s širší dostupností hypotečních úvěrů a v neposlední řadě také již dřívější změna definice obyvatele významně přispěly ke změně migrační bilance a nárůstu migračních zisků v průběhu prakticky celé první dekády nového století. Po kratším období migračních ztrát mezi lety 1998 a 2001 souvisejících mimo jiné s rychle se rozvíjejícím procesem suburbanizace nastoupilo období početní převahy přistěhovalých nad vystěhovalými, které trvá dodnes (statistikou vykazované záporné migrační saldo metropole v roce 2013 neodráží skutečnost a vzniklo pravděpodobně „vyčištěním“ registru cizinců – vyřazením „mrtvých duší“, osob, které se fakticky vystěhovali v předcházejících letech, ale jejich vystěhování nebylo zaregistrováno). V souvislosti s těmito migračními zisky, zlepšováním se sociální a ekonomické situace obyvatelstva a kompenzací v dřívějších letech odkládané plodnosti rostla po roce 2005 v Praze porodnost a také dále klesala

Aktuální změny vnějších podmínek populačního vývoje České republiky

Základní souvislosti populačního vývoje městské části Praha 9

úmrtnost obyvatel. To vše se ve společném průmětu s dynamicky se vyvíjejícími nepravidelnostmi demografické struktury odrazilo v pozorovaných změnách početního stavu a pohlavní a věkové struktury obyvatelstva hl. m. Prahy a jejích jednotlivých částí, m. č. Praha 9 nevyjímaje.

Městská část Praha 9 aktuálně vykazuje jeden z největších potenciálů rozvoje obytné funkce v celé Praze. Dokládá to dokončený a k projednání dle § 50 stavebního zákona navržený Metropolitní plán, který by měl plnit roli nového územního plánu hl. města Prahy. Podle tohoto plánu má městská část Praha 9 ve svých správních hranicích k dispozici rozsáhlé zastavitelné rozvojové a především transformační plochy s obytným využitím. Kromě nich se na jejím území stále nachází i řada proluk, které lze zastavět jednotlivými obytnými domy.

S ohledem na aktuální poptávku po bydlení v Praze lze očekávat, že se obytná funkce této části metropole bude dále dynamicky rozvíjet a bude významně formovat její další populační vývoj. Vedle existujících nepravidelností věkové struktury obyvatel, které určují budoucí počty potenciálních matek, očekávané úrovně plodnosti a v menší míře i úmrtnosti, poznamená perspektivní vývoj jejího obyvatelstva v prvé řadě migrační výměna. Ta však nebude závislá jen na počtu a struktuře nově postavených bytů, ale také na rozsahu a časování generační výměny obyvatel podstatné části tzv. severního města, především sídliště Prosek. Původní obyvatelé tohoto sídliště, kteří se do nově postavených bytů stěhovali ve druhé polovině 60. a počátkem 70. let, a doposud představují podstatnou část jeho obyvatel, totiž vesměs již dosáhli vyššího seniorského věku.

Populační vývoj na úrovni měst a jejich částí výrazně ovlivňuje především nárokové kapacity předškolních a školních zařízení a zařízení zdravotních a sociálních služeb, které poptávají a využívají specifické věkové skupiny obyvatel. Přitom, jak již bylo uvedeno v úvodu, všeobecně platí, že má-li být usměrňování společenského vývoje i vývoje jeho jednotlivých složek efektivní, musí probíhat v dostatečném předstihu a mělo by být náležitě promyšleno a plánováno. Jedním z nejdůležitějších podkladů pro tuto činnost jsou právě populační prognózy, které představují realistické, vědecky podložené představy o budoucím vývoji početního stavu a pohlavní a věkové struktury obyvatelstva daného území. Proto věříme, že předkládaná studie přispěje k rozšíření prostoru pro racionální úvahy a diskuse o možnostech řešení otázek, které souvisí s demografickým vývojem městské části Praha 9.

VSTUPNÍ METODICKÉ A TERMINOLOGICKÉ POZNÁMKY

Demografický vývoj reprezentovaný změnami početní velikosti a věkové struktury obyvatelstva je určován porodností, úmrtností a v případě malých a migračně otevřených územních celků, k nimž správní území městské části Praha 9 jednoznačně patří, také a zejména stěhováním. Jeho význam z hlediska vývoje počtu obyvatel celkem a ve vybraných věkových kategoriích je násobně větší než přirozené měny. Stěžejní postavení migrace, která je z důvodu značné komplexity své podmíněnosti nejobtížněji prognózovatelným populačním procesem, vytváří spolu s menší početní velikostí sledované populace a všeobecně nízkou spolehlivostí statistiky stěhování, zejména nedostatečnou evidencí vystěhování, poměrně složitou prognostickou situaci. Situace je o to komplikovanější, že v roce 2001 došlo ke změně definice obyvatele České republiky, když do této statistické kategorie byli zahrnuti také migračně nejméně stabilní cizinci s pobytovým vízem nad 90 dnů (dlouhodobé vízum) nebo s povolením k dlouhodobému pobytu. Tuto čistě administrativní změnu přitom nejméně do roku 2004 provázely více či méně zásadní úpravy praxe statistického zjišťování zahraničního i vnitřního stěhování cizinců. V současnosti jsou tak mezi obyvatele České republiky počítáni nejen cizinci s trvalým pobytem, ale také cizinci s pobytem dlouhodobým, kteří splňují podmínku pobytu delšího než 1 rok. Turbulentní vývoj statistické praxe společně s nemožností tuto novou, reprodukcí naprosto odlišnou součást obyvatelstva oddělit na úrovni demografických událostí i bilančních struktur od obyvatel s trvalým pobytem, ovlivnily jak kvalitu dat, tak také jinak poměrně značnou vnitřní homogenitu naší populace z hlediska reprodukčního chování. Tím utrpěla srovnatelnost dat nejen v rámci časových řad hodnot jednotlivých charakteristik migrace, ale zčásti i charakteristik ostatních reprodukčních procesů. Na druhé straně prognostickou činnost podpořila dostupnost detailních demografických údajů za Českou republiku, hl. m. Prahu a především m. č. Praha 9, které pro tento projekt poskytl Český statistický úřad.

Složky populačního vývoje, jejich význam a možnosti prognózování

Popsané informační podmínky se logicky odrazily v přístupu k řešení zadaného úkolu a ve výběru použitých metod. Při prognostické činnosti byly důsledně respektovány hlavní mezinárodně přijaté zásady a metodická doporučení vázaná pro tvorbu populačních prognóz. Jelikož obyvatelstvo městské části Praha 9 patří k lokálním, málo početným populacím, staly se podstatným vodítkem při analýze a prognózování jeho vývoje také aktuální poznatky a prognostické představy o demografickém vývoji na úrovni vyšších územních celků, jmenovitě České republiky a hl. m. Prahy. Jedním ze základních východisek zpracování studie bylo též vyhodnocení předpokladů a výsledků řady prognóz vývoje obyvatelstva Česka a jeho územních součástí vytvořených v uplynulých letech stejným autorským kolektivem.

Zvolený přístup a použité metody

Při sestavení prezentované prognózy byla použita klasická kohortně-komponentní metoda, jejíž princip spočívá v pojímání procesu demografické reprodukce jako souhrnného procesu tvořeného čtyřmi relativně autonomními dílčími procesy neboli složkami reprodukce: porodností (plodností), úmrtností, imigrací a emigrací, a v samostatném přístupu k prognózování vývoje každé z nich. Výsledky analýz těchto procesů vedou k formulaci dílčích prognostických předpokladů, které jsou v dalším kroku aplikace uvedené metody transformovány do hodnot parametrů příslušného projekčního modelu. Souhrnná prognóza pak vzniká opakovaným použitím daného projekčního modelu, kdy v jednoletém kroku projekce jsou na odpovídající pohlavní a věkovou strukturu obyvatelstva aplikovány prognózované specifické intenzity plodnosti, úmrtnosti, resp. přežití, a vystěhování, a očekávané počty přistěhovalých v analogickém členění podle pohlaví a věku. Tímto způsobem jsou postupně získány počty žijících mužů a žen ke konci každého kalendářního roku období prognózy členěné do jednoletých věkových skupin.

Těžší práce na prognóze vývoje obyvatelstva správního území městské části Praha 9 spočívalo konkrétně v řešení tří základních problémových okruhů: (a) v určení výchozích věkových struktur mužů a žen, obyvatel města, (b) v nalezení základních tendencí aktuálního vývoje a vhodných analogií vývoje všech složek reprodukce obyvatelstva a (c) v prognostickém odhadu jejich vývoje. Výsledná prognóza pak byla sestavena s použitím programového vybavení vytvořeného autory studie.

V textu předkládané prognostické studie se objevují některé odborné termíny. Mezi nimi se nejčastěji opakují názvy základních agregátních charakteristik intenzity dílčích reprodukčních procesů jako je míra úhrnné plodnosti (zkráceně „úhrnná plodnost“), naděje dožití při narození a migrační saldo. Úhrnná plodnost vyjadřuje počet živě narozených dětí připadající na jednu ženu za celé její reprodukční období (15–49 let) za předpokladu, že by plodnost zůstala po celou tuto dobu na stejné úrovni jako v daném kalendářním roce nebo jinak vymezeném období. Naděje dožití při narození je průměrná doba prožitá jedincem z dané populace za předpokladu, že by byl v průběhu celého svého života vystaven intenzitám úmrtnosti odpovídajícím intenzitám úmrtnosti podle věku zaznamenaným v daném kalendářním roce či jinak definovaném období. Migrační saldo představuje rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých osob, ať již celkem nebo v členění podle pohlaví a věku migrantů. **Terminologie**

VYMEZENÍ SLEDOVANÉ POPULACE

Zadání objednatele vymezilo sledovanou populaci územně, a to jako obyvatelstvo ve smyslu aktuální statistické definice žijící ve správním území městské části Praha 9.

Městská část Praha 9 má rozlohu 13,86 km². Z titulu své územní velikosti je devátou největší městskou částí a patří mezi středně velké územní součásti metropole. S ohledem na počet obyvatel jí pak patří příčka o jedno pořadí vyšší. Podle výsledků oficiální bilance obyvatelstva ČSÚ bylo v m. č. Praha 9 k 31. prosinci 2016 registrováno celkem 57 078 obyvatel s trvalým nebo dlouhodobým pobytem, z toho 27 357 (48,0 %) bylo mužů a 29 691 (52,0 %) žen. V době posledního sčítání (k 26. 3. 2011) počet obyvatel m. č. Praha 9 činil 52 509 osob s uvedeným typem pobytu v daném území, což znamená přírůstek 4 539 osob za období čítající bezmála šest let.

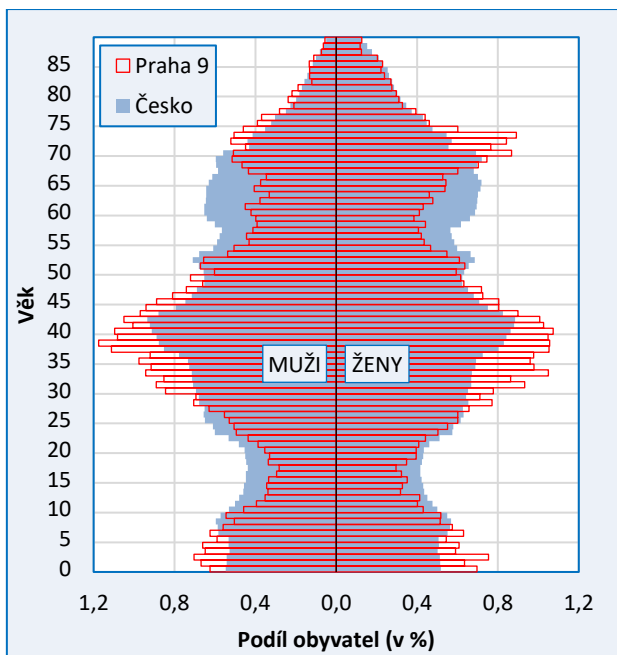
Městská část Praha 9 a její obyvatelstvo

Současný počet obyvatel představuje z hlediska daného území historické maximum. Podobné hodnoty (cca 55 tis. obyvatel) bylo dosaženo na přelomu 70. a 80. let. Následně, v průběhu zhruba dvaceti let však počet obyvatel v území m. č. Praha 9 poklesl o více než čtvrtinu, až k hranici 40 tis. obyvatel. Přibližně od přelomu století ale počet obyvatel registrovaných v území roste, přičemž jen za období 2004 a 2010 vzrostl o více než o deset tisíc, a to zejména v souvislosti s novou bytovou výstavbou.

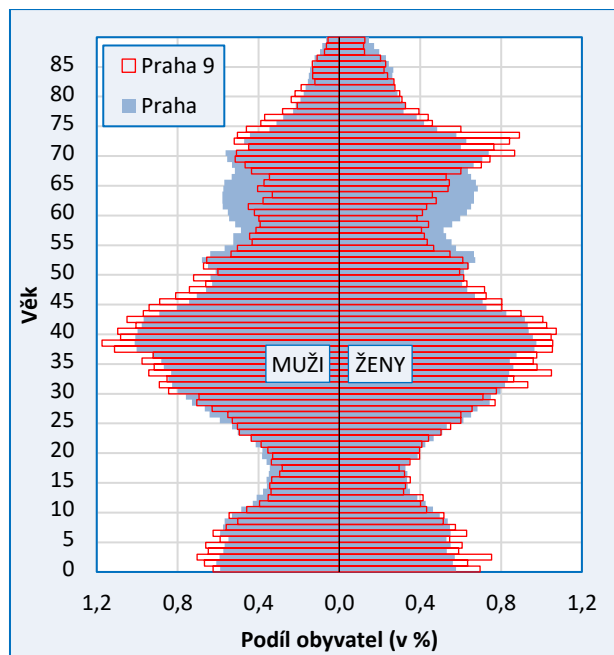
VSTUPNÍ DEMOGRAFICKÁ INFORMACE

Výchozí pohlavní a věková struktura obyvatelstva byla bez výhrad převzata z oficiálních bilancí. Český statistický úřad poskytl pro účely této studie detailní strukturu obyvatelstva podle pohlaví a jednotek věku s tím, že nejnovější z nich, vztahující se k 31. 12. 2016 (červené kontury sloupců na obr. 1a–b), byla použita jako výchozí pro souhrnné prognostické výpočty. Konec roku 2016 se tak stal prahem prognózy.

Výchozí věková struktura

Obr. 1a: Výchozí věková struktura obyvatel ve srovnání s věkovou strukturou obyvatel Česka, městská část Praha 9, 31. 12. 2016

Obr. 1b: Výchozí věková struktura obyvatel ve srovnání s věkovou strukturou obyvatel hl. m. Prahy, městská část Praha 9, 31. 12. 2016)

Další potřebné demografické údaje, popisující jednotlivé dílčí procesy populační reprodukce, konkrétně počet a struktura zemřelých, přistěhovaných a vystěhovaných podle pohlaví a věku stejně jako počet a struktura živě narozených podle věku matky byly převzaty z běžné evidence demografických událostí zpracovávané taktéž Českým statistickým úřadem. Analytické ukazatele za městskou část Praha 9 a soubor vyšších územních celků (Česká republika a hl. m. Praha) přitom byly počítány za jednotlivé kalendářní roky období 2001–2016 a vzhledem k malé početní velikosti jejího obyvatelstva také za období 2002–2004, 2005–2007, 2008–2010, 2011–2013 a 2014–2016 v případě plodnosti, resp. 2002–2008 a 2009–2016 v případě úmrtnosti. Omezená délka časových řad sestavených na základě hodnot ročních ukazatelů za tříletá a pětiletá období byla vyvážena vyšší mírou vnitřní homogenity statistických souborů. Přispělo k tomu i zahrnutí obyvatelstva podle aktuální definice v důsledku ohraničení délky časových řad hodnot ukazatelů rokem 2001. Proto jsou získané hodnoty ukazatelů v čase prakticky plně srovnatelné.

Popis dílčích procesů populační reprodukce

OBECNÉ PODMÍNKY A PŘEDPOKLADY ANALÝZY A PROGNÓZY VÝVOJE OBYVATELSTVA

Jak již bylo naznačeno, plnohodnotná analýza aktuálního populačního vývoje je v případě zadaného územního celku proveditelná pouze s omezením. Důvodem v tomto případě nejsou chybějící nebo nedostatečně spolehlivé strukturální údaje umožňující výpočet demografických ukazatelů v potřebném detailu a dostatečně dlouhých časových řadách, ale především nižší počty událostí, které jsou dány relativně malou početní velikostí obyvatelstva městské části Praha 9 a všeobecně nízkou intenzitou sledovaných procesů, zejména úmrtnosti a plodnosti. Z důvodu menších četností vykazují časové řady hodnot většiny ukazatelů za městskou část menší stabilitu než za vyšší územní celky. Proto některé vývojové trendy objektivně existující na úrovni města mohou zůstat našemu pozorování skryty za náhodnými prvky vývoje. Naštěstí je možné učinit si z dostupných informací a jejich porovnání s údaji za populačně větší celky poměrně reprezentativní rámcovou představu o aktuální úrovni intenzity a interní struktuře jednotlivých procesů. Z tohoto důvodu se řešení zadané úlohy neobešlo bez uplatnění principu analogie již ve fázi analýz, přestože tento princip je obvykle uplatňován především ve fázi prognostické.

Nedostatečné velikosti statistických souborů a eliminace jejich vlivu na výsledky analýz

Právě při odhadu perspektivního vývoje sledovaných populací často přihlížíme k reálnému či očekávanému vývoji v početně větších populačních celcích a v nemalé míře také k obecným poznatkům o pravidelnostech vývojových změn komplexní (územní neboli geografické) a dílčí (např. sociální, etnické, kulturní aj.) diferenciaci úrovně jednotlivých složek populační reprodukce. Konkrétně v našem případě jsme při prognózování plodnosti a úmrtnosti vycházeli z poznatků a představ o vývoji těchto procesů v České republice a hl. m. Praze jako celku. Významnou roli nutně sehrály i poznatky o specifických rysech souboru obyvatel městské části Praha 9 jako celku, stejně jako představy o dalším vývoji těchto specifíků, a také variantní představy o budoucí bytové výstavbě.

Podoba věkové struktury obyvatelstva Prahy 9 souvisí s historickým vývojem městské části. Zejména se v ní odráží historie bytové výstavby v posledních zhruba pětapadesáti letech, jmenovitě časových parametrů stěhování obyvatel do nových bytů a jejich specifické pohlavní a věkové struktury. Z hlediska stáří relativně homogennímu bytovému fondu odpovídá specifická věková struktura obyvatel. Jak z hlediska podílu osob ve věku 65 a více let (18,9 %), tak z hlediska průměrného věku (41,2 roku) patří městská část Praha 9 k demograficky průměrně starým územním celkům. Jeho obyvatelé měli ke konci roku 2016 průměrný věk o 0,8 roku nižší a podíl osob ve věku 65 a více let o 0,3 procentního bodu vyšší, než tomu bylo v případě obyvatelstva celé České republiky. Z grafu na obr. 1a a 1b je však zřejmě významně vyšší zastoupení osob v intervalu zhruba 0–8 let, 30–50 let a ve věku 70 a více let. Ve všech ostatních úsecích věkové struktury je podíl obyvatel městské části nižší než v Česku. V porovnání s Prahou je významně nižší jejich zastoupení pouze v úseku od 53 let do 68 let u žen a zhruba do 70 let u mužů.

Výchozí podmínky populační reprodukce

Celková úroveň plodnosti v Praze 9 žijících žen je od roku 2010 srovnatelná s údaji za Česko spíše než Prahu jako celek. Průměrný věk matky při narození dítěte je však podstatně blíže hodnotám za celou Prahu, což znamená, že strukturální charakteristiky plodnosti jsou odlišné, jmenovitě pak rozložení plodnosti podle věku. Významně nižší, obdobně jako v celé Praze, je však úmrtnost, což odpovídá poměrně specifické sociální struktuře obyvatelstva města a velmi dobré dostupnosti kvalitní lékařské péče. Počet zemřelých v posledních letech roste, neboť velmi výrazně vzrostl počet osob ve věku 70 a více let v důsledku stárnutí zejména původních

obyvatel sídlišť z 60. a 70. let. Výrazným činitelem je migrace, která aktuálně působí ve stejném směru jako přirozená měna, tedy zvyšuje přírůstek obyvatelstva.

Při sestavování prognózy, jejíž výsledky jsou dále prezentovány, jsme uplatnili představy o demografickém vývoji na vyšších úrovních územního členění státu získané při sestavování naší nejnovější, dosud nepublikované prognózy vývoje obyvatelstva České republiky z roku 2018 a vlastní variantní představy o perspektivách bytové výstavby vycházející ze souboru údajů o plánech a záměrech bytové výstavby v hranicích městské části Praha 9 dostupných pouze na období do roku 2025. Tyto představy jsme přitom korigovali na základě informací, které jsme získali z jiných zdrojů, například oficiálních statistik, stejně jako na základě poznatků o stárnoucí věkové struktuře obyvatel velkých sídlištních celků a jim odpovídajících představ o generační výměně obyvatel bytů na těchto sídlištních. V případě migrace a zároveň i plodnosti se do naší anticipace budoucnosti promítá kromě jiného také aktuální vývoj na trhu s bydlením, doznívající realizace odložené plodnosti z první poloviny a následně i z přelomu minulé a této dekády, stejně jako proklamované reprodukční záměry či ideály mladých lidí, které signalizují jejich přetrvávající většinový příklon k modelu rodiny se dvěma dětmi. U úmrtnosti jsme vzali do úvahy existenci dlouhodobého a značně stabilního trendu vyjádřeného poměrně pravidelným poklesem celkové intenzity tohoto procesu na všech úrovních územního členění. Předpoklad zachování tohoto trendu se opírá o stále ještě značný potenciál dalšího růstu naděje dožití v Česku, který vyplývá z detailního srovnání úmrtnosti podle příčin u nás a ve vyspělých evropských zemích. Plodnost žen, zejména její celková úroveň bude vykazovat těsnou vazbu na rozvoj obytné funkce v území, neboť ten logicky povede také k intenzifikaci reprodukce. Síla tohoto vztahu bude ale zároveň poplatná růstu populační velikosti m. č. Praha 9 a saturováním lokálního trhu s byty „recyklací“ již existujícího bytového fondu. Čím větší tato velikost bude a čím intenzivnější bude generační výměna obyvatel dříve postavených bytů, tím slabší bude vazba celkové úrovně reprodukce na novou bytovou výstavbu.

Předpoklady budoucího vývoje

Orientační přehled výsledných prognostických představ o vývoji jednotlivých složek demografické reprodukce obyvatelstva městské části Praha 9 poskytují očekávané hodnoty agregátních ukazatelů uvedené v tab. 1.

Tab. 1: Očekávaný vývoj složek demografické reprodukce, městská část Praha 9, vybrané roky, 2017–2050

Rok	Plodnost (úhrnná plodnost)			Úmrtnost (naděje dožití při narození v letech)						Migrace (migrační saldo)		
				muži			ženy					
	nízká	střední	vysoká	nízká	střední	vysoká	nízká	střední	vysoká	nízká	střední	vysoká
2017	1,70	1,71	1,72	77,80	77,84	77,87	82,42	82,47	82,51	698	698	698
2020	1,72	1,76	1,80	77,85	78,54	78,99	82,45	83,06	83,45	1 500	1 855	2 250
2025	1,71	1,79	1,86	78,64	79,65	80,33	83,09	83,98	84,57	625	1 250	2 000
2030	1,61	1,74	1,84	79,38	80,69	81,56	83,64	84,77	85,55	250	550	875
2040	1,48	1,58	1,70	80,70	82,49	83,62	84,55	86,20	87,26	250	550	875
2050	1,45	1,55	1,65	81,89	84,12	85,37	85,38	87,50	88,73	250	550	875

ZÁKLADNÍ VÝSLEDKY PROGNÓZY

Prognóza vývoje obyvatelstva městské části Praha 9 byla v souladu se zadáním zpracována za dané území jako jeden celek. Výslednou prognózu početního stavu a pohlavní a věkové struktury obyvatelstva reprezentují celkem tři varianty budoucího vývoje: střední, vysoká a nízká, přičemž střední varianta představuje nejpravděpodobnější trajektorii sledovaného vývoje. Vysoká a nízká varianta pak vymezují realistické rámce budoucího vývoje s ohledem na míru neurčitosti výsledků daných střední variantou. Tyto rámce by neměly být dalším vývojem v příslušném období překročeny, resp. jejich překročení je relativně málo pravděpodobné.

Varianty budoucího vývoje

Střední varianta vznikla aplikací parametrů projekčního modelu, které odpovídají středním variantám očekávaného vývoje všech složek populační reprodukce (plodnosti, úmrtnosti, imigrace a emigrace) na výchozí pohlavně věkovou strukturu obyvatel města (k 31. 12. 2016) poskytnutou Českým statistickým úřadem. Vysoká a nízká varianta jsou analogicky založeny na kombinaci odpovídajících variant dílčích prognóz a vycházejí ze stejné pohlavně věkové struktury obyvatelstva jako varianta střední.

Pokud není uvedeno jinak, jsou v dalším textu diskutovány pouze výsledky odpovídající střední variantě očekávaného vývoje. Kompletní výsledky prognózy zahrnující všechny tři varianty tvoří samostatnou tabulkovou část předkládané studie.

Vývoj celkového počtu obyvatel

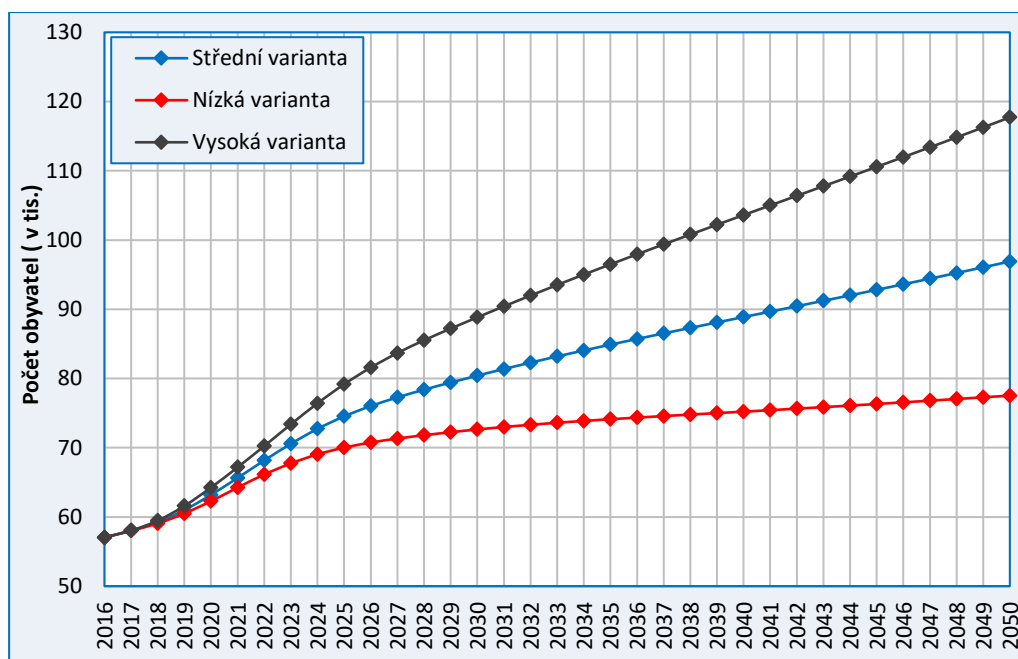
Počet obyvatel městské části Praha 9 bude s vysokou pravděpodobností dále růst, a to nejspíše po celé období prognózy. Podle střední varianty prognózy by mělo do roku 2030 dojít k vzestupu počtu obyvatel na úroveň zhruba 80 tis. osob, tedy o 23 tisíc. Tento vzestup by v relativním vyjádření odpovídal téměř 41 % výchozího stavu. Podle nízké varianty prognózy počítající s vyšší intenzitou úmrtnosti, nižší intenzitou plodnosti a s výrazně nižšími celkovými migračními zisky za celé období prognózy, by vzestup počtu obyvatel ke konci roku 2030 na necelých 73 tis. osob znamenal o 16 tis. (27 %) obyvatel více než koncem roku 2016. Vysoká varianta počítá v prvním úseku období prognózy do roku 2030, s dynamickým populačním růstem m. č. Prahy 9. Přírůstek mezi lety 2016 a 2030 o 56 % výchozího stavu by znamenal zhruba 32 tis. osob v území navíc a přiblížení se hranici 89 tis. obyvatel (obr. 2). I po roce 2030 však lze reálně předpokládat další poměrně velmi dynamický růst. Při plném využití rozvojového a transformačního potenciálu území m. č. Praha 9 z hlediska obytné funkce, zejména využití tzv. brownfields, a při odpovídajícím zájmu trhu s bydlením o nové byty, tedy za velmi příznivých migračních podmínek není vyloučen ani takový populační růst, který by vedl k více než zdvojnásobení celkového počtu obyvatel do roku 2050 v porovnání s výchozím stavem. Podle vysoké varianty prognózy se tak jako stále ještě realistický jeví vzestup počtu obyvatel o 106 %, na zhruba 118 tisíc v roce 2050. Podle střední, nejpravděpodobnější varianty by však počet obyvatel měl v horizontu prognózy celkově vzrůst asi „jen“ o 70 %, a dosáhnout přibližně 97 tis. obyvatel. Dolní hranici očekávaného je za současných podmínek a dosažené úrovně poznání, tedy podle nízké varianty, 78 tis. obyvatel. Scénář stojící za nízkou variantou vývoje počítá od druhé poloviny příští dekády, po odeznění současné vlny bytové výstavby, s konstantním migračním ziskem nižším, než je polovina průměrného ročního migračního salda za posledních pět let (tab. 1). To by *de facto* odpovídalo výraznému útlumu nové bytové výstavby po roce 2025.

Počet obyvatel téměř jistě dynamicky poroste

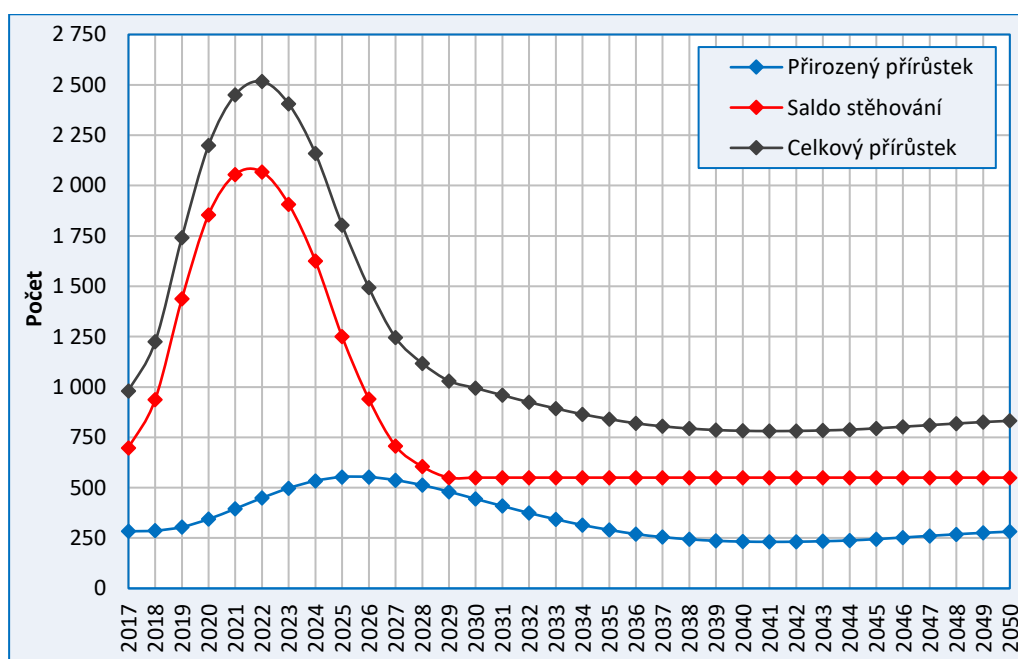
Nemůže být pochyb o tom, že celkovou dynamiku populačního růstu bude určovat především migrace, jejíž role v období kulminace změn bude z hlediska celkového přírůstku obyvatelstva

zhruba pětinašobně významnější než role přirozené měny. Přesto by ale přirozená měna měla podle střední varianty prognózy po celé její období vykazovat na současné poměry poměrně vysoké přírůstky, zhruba kolem 250 osob ročně. S určitým časovým posunem vůči kulminaci bytové výstavby, zhruba mezi lety 2023 až 2028, by přirozený přírůstek mohl dosahovat přibližně dvojnásobku současné hodnoty a pohybovat se kolem 500 osob ročně (obr. 3). V období prognózy se očekává postupný vzestup počtu zemřelých zhruba o jednu třetinu, což není mnoho, uvážíme-li, že počet obyvatel by měl vzrůst o více než dvě třetiny a populace bude po většinu období stárnout. Velmi pravděpodobně však ještě výrazněji poroste počet narozených dětí, který je již v současnosti na pražské poměry relativně vysoký. Ten by v období kulminace porodnosti, tedy ve druhé polovině příští dekády měl dosahovat hodnot zhruba o 40 % vyšších, než jsou ty současné. Po odeznění rozhodujícího vlivu očekávaných migračních zisků příštích deseti let by se počet narozených měl pohybovat v rozmezí mezi 880 až 970 dětmi ročně, v závislosti na vývoji reprodukčního potenciálu žen, obyvatelek m. č. Praha 9.

Migrace bude rozhodující složkou vývoje

Obr. 2:
 Očekávaný vývoj celkového počtu obyvatel, městská část Praha 9, 2016–2050 (k 31. 12.)

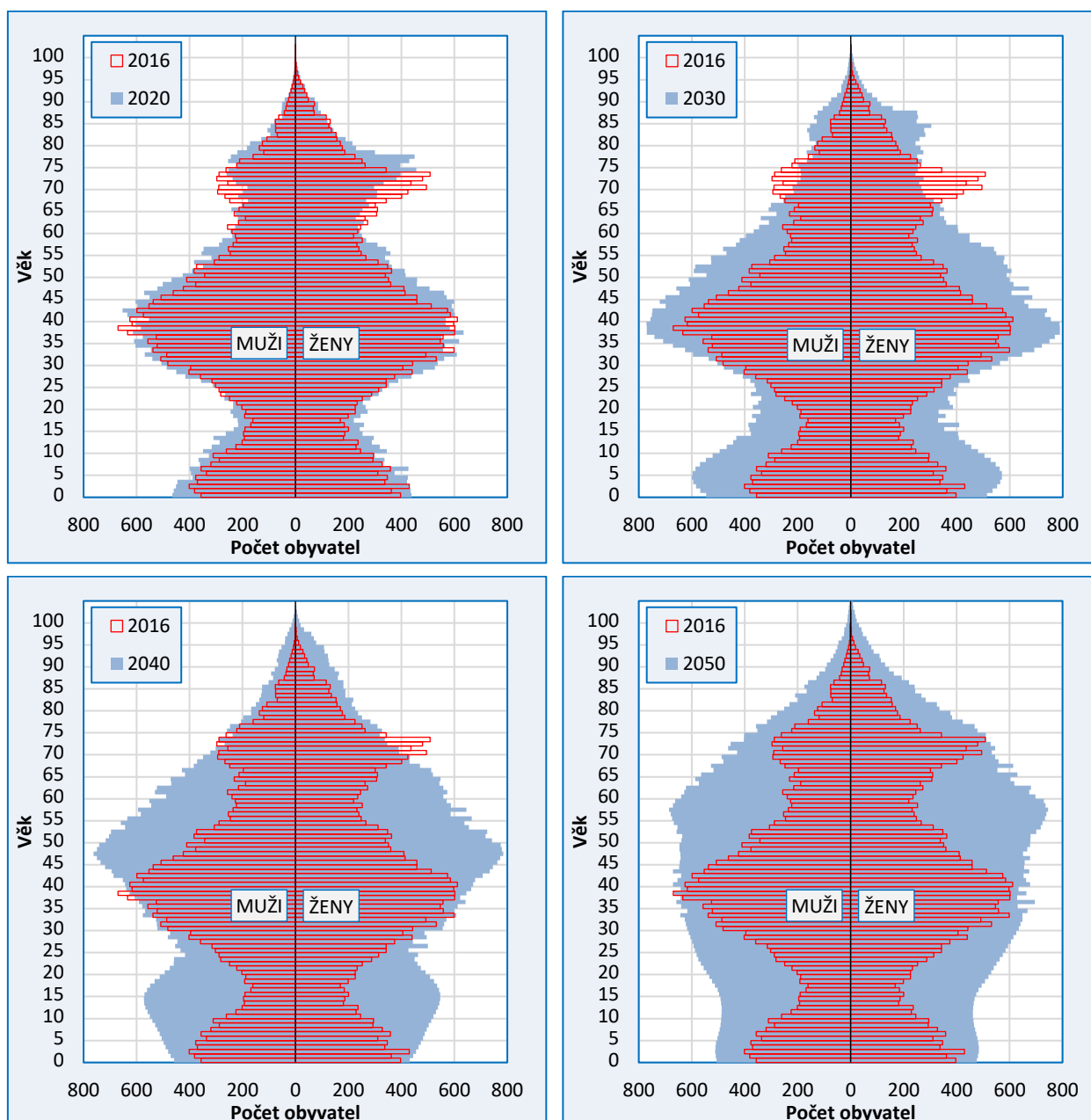

Obr. 3:
 Očekávaný vývoj bilance obyvatelstva, městská část Praha 9, 2017–2050, střední varianta prognózy

Změny věkové struktury

Vývoj věkové struktury obyvatel městské části Praha 9 v horizontu příštích přibližně pětadvaceti let bude významně determinován výchozí věkovou strukturou s jejími charakteristickými nepravidelnostmi. Vliv výchozí věkové struktury se vzdalováním se od prahu prognózy bude ale výrazně klesat v důsledku poměrně vysokých migračních přírůstků a jejich koncentrace do poměrně úzkého věkového pásma. Vysoké migrační přírůstky totiž vedou k výrazné modifikaci počtu osob v migračně exponovaných věkových skupinách. To bude velmi pravděpodobně i případ m. č. Praha 9. Lze očekávat, že existující nepravidelnosti se budou posouvat do vyššího věku a zároveň nové se v důsledku očekávané migrační vlny budou formovat. Koincidence výchozí věkové struktury obyvatelstva a věkové struktury očekávaného migračního salda by v první fázi vývoj měla vést k zahlázení nejvýraznějšího z aktuálních maxim vznikem nového, ještě výraznějšího ze strany nižšího věku. Zároveň v důsledku procesu vymírání generací poměrně brzy zmizí doposud zřetelné maximum založené stěhováním ve druhé polovině 60. a začátku 70. let, kdy se předávaly do užívání nové byty na proseckém sídlišti (obr. 4).

Věková struktura obyvatel zůstane nepravidelnou po větší část období prognózy

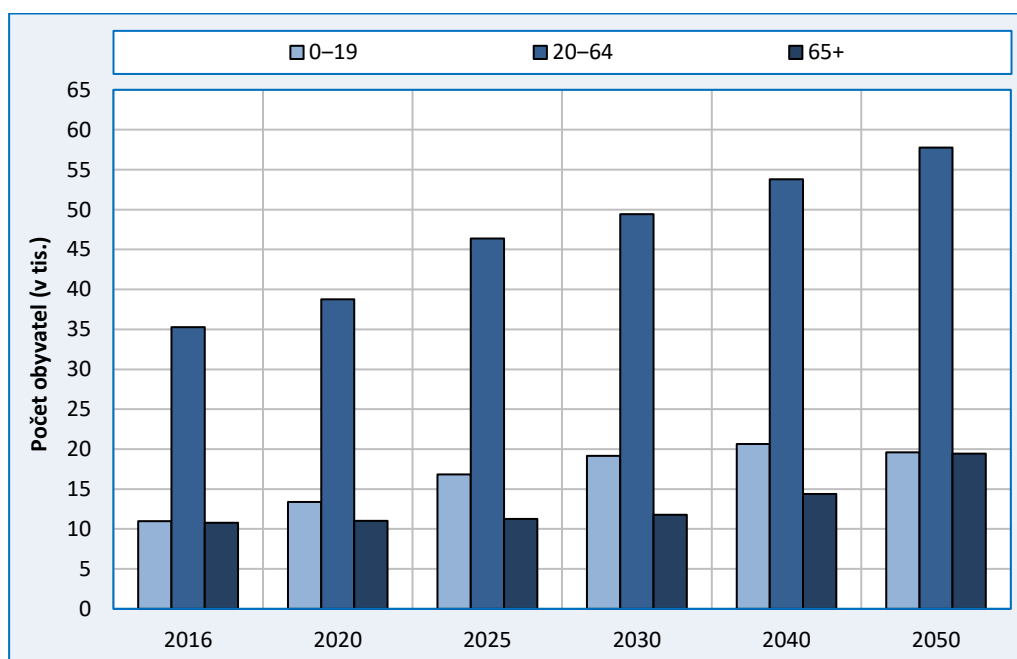

Obr. 4: Očekávaná věková struktura, městská část Praha 9, vybrané roky období 2016–2050 (k 31. 12.), střední varianta prognózy

Vývoj vybraných věkových kategorií

Celkový počet žen v reprodukčním věku (15–49 let) v následujících letech v důsledku očekávané migrace téměř jistě vzroste (obr. 4), což povede k dalšímu růstu reprodukčního potenciálu obyvatelstva m. č. Praha 9. Reprodukční potenciál sledované populace se však patrně zvýší také v důsledku jejího přechodného celkového omlazení. Zároveň očekáváme, že v průběhu intenzivní bytové výstavby a ještě několik let po ní dále poroste celková úroveň plodnosti. Jelikož všechny tyto změny působí ve směru zvyšování porodnosti, dá se téměř s jistotou očekávat, že se počty živě narozených dětí v horizontu deseti let od prahu prognózy zvýší zhruba o 46 % a teprve poté bude následovat pokles. Ten však bude o poznání mírnější než vzestup. Počet narozených by měl v dalších zhruba deseti letech víceméně stagnovat, ale následně, až do konce období prognózy by mohl opět mírně stoupat. Popsaný vývoj odpovídající střední variantě prognózy by měl v období do roku 2038 vést k postupnému nárůstu počtu dětí a adolescentů ve věku 0–19 dokončených let, a to téměř až na dvojnásobek jejich současného stavu, z 11,0 tis. na 20,7 tis. osob. Ve zbývajících letech je pak potřeba počítat s poklesem hodnoty tohoto ukazatele na úroveň přibližně 19,6 tis. osob v roce 2050 (obr. 5). Nejvyššího relativního zastoupení v celé populaci by však tato složka obyvatel m. č. Praha 9 měla dosáhnout již o pět let dříve, kolem roku 2033, a to na úrovni 24,2 %. Tato hodnota je zhruba o pět procentních bodů vyšší než jakou představuje výchozích 19,3 % a o čtyři procentní body vyšší než očekávaný podíl dětí a adolescentů ve věku nižším než 20 let v roce 2050.

Počet i podíl dětí a adolescentů poroste, v závěru období prognózy se však patrně poněkud sníží

Obr. 5: Očekávané rozdělení obyvatelstva do základních věkových skupin, městská část Praha 9, vybrané roky období 2016–2050 (k 31. 12.), střední varianta prognózy

Budoucí populační vývoj m. č. Praha podle jeho nejpravděpodobnějšího scénáře povede k trvalému růstu počtu obyvatel v produktivním věku (zde 20–64 let) zachycenému na obr. 5. Ten bude nejen přímým důsledkem předpokládaných trvalých migračních zisků osob převážně v mladším produktivním věku, ale také zvýšené porodnosti před rokem 2030. Migrace spolu s přispěním vyšší porodnosti v první třetině období prognózy zajistí, že počet osob v produktivním věku nebude klesat ani v době, kdy přechodem výrazně početnějších generací obyvatel narozených mezi polovinou 60. a polovinou 80. let přes hranici 65 let dynamicky poroste také počet seniorů. Konkrétně by absolutní počet osob v produktivním věku měl vzrůst z 35,3 tis. osob v roce 2016 na 57,8 tis. osob v roce 2050. Jeho relativní zastoupení by však podle střední varianty prognózy mělo dosáhnout vrcholu již v roce 2024, a to na úrovni 62,3 %. Přitom výchozí hodnota činila 61,8 % a koncová je odhadována na 59,6 %. Tato složka věkové struktury přitom bude v několika příštích letech mládnout. Poté, co se však výrazněji sníží předpokládané

Počet osob v produktivním věku bude trvale růst

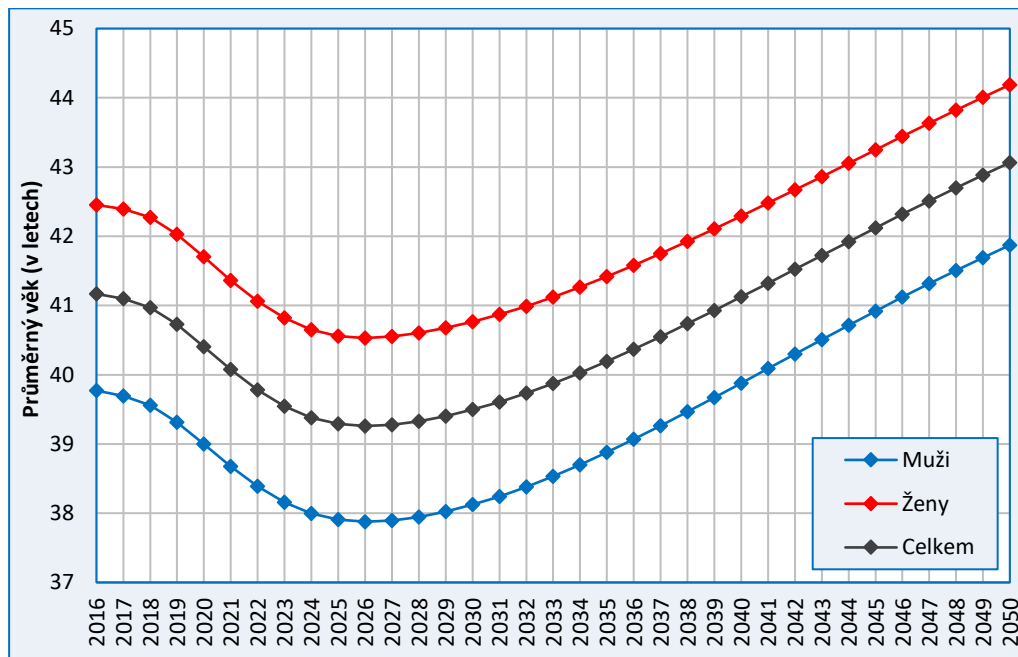
migrační zisky, tento kontingent poměrně rychle zestárne a jeho těžiště se přesune z druhé do třetí třetiny věkového intervalu, který jej vymezuje (obr. 4).

Třetí věková kategorie v pořadí, obyvatelstvo v poproduktivním věku (65 a více let) po celé období prognózy početně poroste. Nejprve, do začátku 30. let půjde o růst pozvolný. Ten však po roce 2033 velmi pravděpodobně nabere na intenzitě, která bude vykazovat poměrně vysokou úroveň až do samého závěru období prognózy v důsledku vyššího zastoupení generací narozených od poloviny 60. do poloviny 80. let. Počet obyvatel nad věkovou hranicí 65 let s vysokou pravděpodobností vzroste mezi roky 2016 a 2033 zhruba o 1,4 tis. osob, z 10,8 tis. na 12,2 tis. osob. Jejich relativní zastoupení by se ale mělo zároveň významně snížit, a to ze současných 18,9 % na očekávaných 14,7 %. Dále však počet seniorů poroste v relativním vyjádření rychleji než celkový počet obyvatel. Proto jeho vzestup na cílových 19,5 tis. osob bude doprovázen vzestupem podílu seniorů na obyvatelstvu přibližně až k hranici dvaceti procent (20,2 %) v roce 2050.

Počet i podíl seniorů významně vzroste

V důsledku uvedených změn ve velikosti a zastoupení jednotlivých věkových kategorií patrně dojde k významnému zmlazení obyvatelstva městské části Praha 9 v prvních deseti letech období prognózy. Průměrný věk celé populace by se mezi lety 2016 a 2026 měl snížit ze 41,2 na 39,3 roku a následně, do konce období prognózy vystoupat na zhruba 43,1 roku (obr. 6).

Obyvatelstvo omládne a následně bude stárnout

Obr. 6:
Očekávaný vývoj průměrného věku obyvatel, městská část Praha 9, 2016–2050 (k 31. 12.), střední varianta prognózy

Komparace výchozí a očekávané detailní věkové struktury, resp. struktur naznačuje, že vývoj podílů jednotlivých věkových kategorií a plynulý vývoj průměrného věku obyvatel v sobě skrývají některé poměrně složité vnitřní změny. Ty jsou poplatné jak dílčím nepravidlostem výchozí věkové struktury, tak výrazné věkové selektivnosti migračního procesu. Pro rozhodovací proces jsou pak tyto vnitřní změny obvykle důležitější než změny početní velikosti či zastoupení široce pojatých věkových kategorií.

Například pro rozhodování o kapacitě předškolních zařízení spravovaných městskou částí je podstatnou informací, že v období mezi lety 2016 a 2030 pravděpodobně velmi výrazně vzroste počet dětí ve věku 3–5 let. Podle střední varianty prognózy by tento vzestup měl činit přibližně 1,4 tis. dětí, z výchozích 2,1 tis. na 3,5 tis., což představuje vzestup o více než dvě třetiny (68,3 %) původního počtu. Následně by se počet dětí této věkové kategorie v populaci měl do roku 2050 snížit na 2,9 až 3,0 tis. dětí, což je v porovnání s počáteční hodnotou asi o 40 % více.

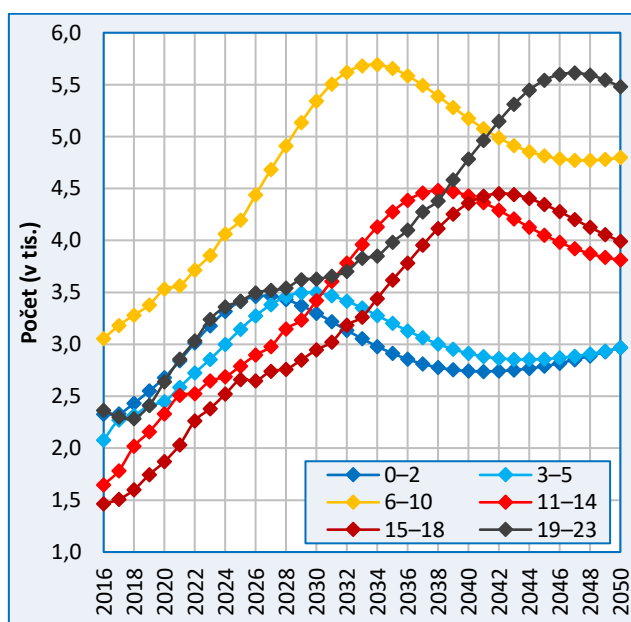
Poptávka po místech ve školách patrně dále intenzivně poroste

V souladu s očekávaným vývojem počtu dětí v předškolním věku se patrně bude vyvíjet počet dětí ve věkové skupině 6–10 let, který v rozhodující míře určuje velikost kontingentu žáků prvního stupně základních škol. Počet těchto dětí by měl růst po celou první polovinu období prognózy a v roce 2034 dosáhnout nejvyšší hodnoty. Ta by měla být asi o 86 % vyšší, než byla vstupní hodnota. V absolutním vyjádření by se mělo jednat o vzestup počtu dětí ve věku 6–10 let z 3,1 tis. v roce 2016 na 5,7 tis. v roce 2034. Po očekávaném poklesu o zhruba 900 dětí v dalších deseti letech by se jejich počet měl stabilizovat v závěru období prognózy na úrovni přibližně 4,8 tis. dětí.

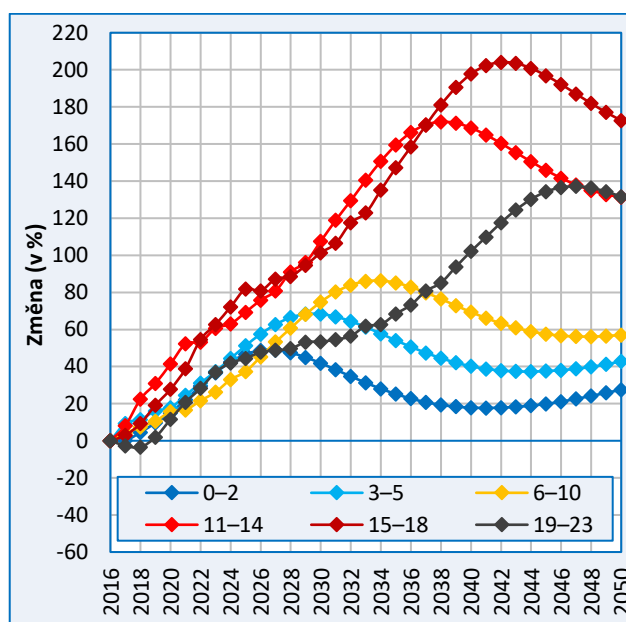
Tlak na kapacity základních škol se bude plynule zvyšovat

Podobný vývoj, pouze s odpovídajícím časovým posunem, očekává skupinu dětí ve věku docházky na druhý stupeň základní školy (11–14 dokončených let věku). V jejich případě musíme do roku 2038 počítat s poměrně výrazným vzestupem celkového počtu, a to přibližně o 172 %, ze 1,6 tis. na 4,5 tis. dětí. Ten následně vystřídá obdobně dynamický pokles stavu o 700 dětí, na 3,8 tis. v horizontu roku 2050, přičemž stabilizace velikosti této věkové skupiny by měla nastat až za uvedeným horizontem na úrovni jen o málo nižší než cílových 3,8 tisíc (obr. 7a–b).

Vývoj celkového počtu dětí ve věku školní docházky by podle střední varianty měl být ještě o poznání plynulejší než vývoj každé z jeho složek, neboť jejich vývojové křivky budou fázově posunuty. Z výchozí hodnoty 4,7 tis. dětí ve věku povinné školní docházky by jejich počet měl do roku 2036 vrůst až na 10,0 tisíc. V dalších deseti až dvanácti letech pak očekáváme, že poklesne o zhruba 1,4 tis. dětí a stabilizuje se v samém závěru období prognózy na úrovni kolem 8,6 tis. dětí. V relativním vyjádření to znamená vzestup sledovaného počtu celkově o 112 % a jeho následnou stabilizaci na úrovni o 83 % vyšší, než kolik činila výchozí hodnota.

Obr. 7a: Očekávaný vývoj počtu dětí a mládeže podle vybraných věkových skupin, městská část Praha 9, 2016–2050 (k 31. 12.), střední varianta prognózy, absolutně

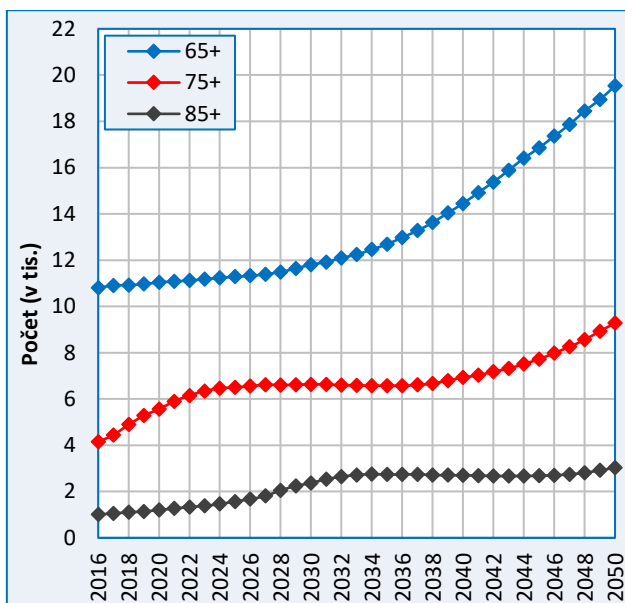

Obr. 7b: Očekávaný vývoj počtu dětí a mládeže podle vybraných věkových skupin, městská část Praha 9, 2016–2050 (k 31. 12.), střední varianta prognózy, relativně

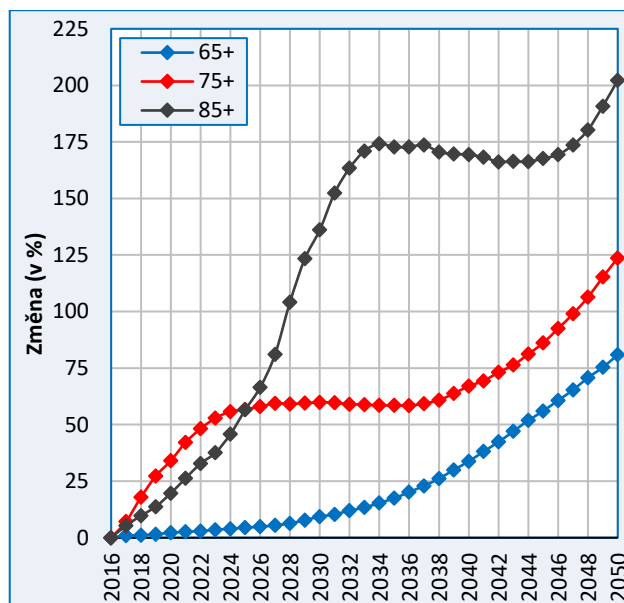
Změny na druhém konci věkové pyramidy, v seniorském věku, se budou odehrávat přibližně ve stejném velikostním rámci jako změny ve věkové kategorii dětí a mládeže ve věku přípravy na zaměstnání. Celkový počet seniorů by měl, jak již bylo uvedeno, vzrůst po stagnaci v první třetině období prognózy zhruba o čtyři pětiny (80,9 %) do roku 2050. Počty starších seniorů však porostou ještě dynamičtěji. Například počet seniorů ve věku 75 a více let se mezi lety 2016 a 2024 se velmi pravděpodobně zvýší o více než polovinu (55,8 %), a to z 4,1 na 6,5 tis. osob. Následně jej čeká až do závěru 30. let stagnace a teprve v poslední třetině počet seniorů opět poroste stejně dynamicky jako na počátku, aby dosáhl hladiny zhruba na úrovni o 124 % vyšší, než jaká odpovídá výchozí hodnotě. V rámci kategorie seniorů však přesto celkově nejvýrazněji

Nejrychleji poroste počet seniorů a mezi nimi pak zejména počet těch nejstarších

poroste počet nejstarších obyvatel, osob ve věku 85 a více let. Těch by v roce 2050 měl být trojnásobek v porovnání s rokem 2016. Jestliže v roce 2016 v m. č. Prahy 9 spadalo do dané věkové kategorie 1,0 tis. jejích obyvatel, pak do roku 2050 by se jejich počet měl zvýšit přibližně na 3,0 tisíce (obr. 8 a–b). Tyto změny jsou přitom prognózovatelné s poměrně vysokou spolehlivostí, neboť rozhodující většina těchto lidí dnes již na území města žije, nachází ve věku nízké migrační aktivity a je tak vystavena především působení procesu úmrtnosti, který je ve svém vývoji poměrně stabilní a proto snadněji předvídatelný.

Obr. 8a: Očekávaný vývoj počtu seniorů podle vybraných věkových skupin, městská část Praha 9, 2016–2050 (k 31. 12.), střední varianta prognózy, absolutně

Obr. 8b: Očekávaný vývoj počtu seniorů podle vybraných věkových skupin, městská část Praha 9, 2016–2050 (k 31. 12.), střední varianta prognózy, relativně

Výsledky prezentované prognózy zřetelně dokládají, že to budou nejen změny v dolní, ale i horní třetině věkové pyramidy, které si do budoucna vyžádají největší pozornost místní samosprávy, a to z titulu její odpovědnosti za zajištění sociálních služeb, kam v jejich širokém pojetí patří také předškolní a základní školní výchova. V případě seniorů bude navíc role samospráv důležitější a nároky na ní větší, než by odpovídalo pouhému nominálnímu růstu počtu nebo podílu seniorů a jejich demografickému stárnutí. Do vyššího seniorského věku, kdy se lidé postupně stávají z hlediska péče společnosti potřebnými, se totiž budou posouvat nové generace, v nichž podíl členů jednočlenných domácností bez širšího rodinného zázemí poroste. Jsou to generace, které byly vystaveny vysoké intenzitě rozvodovosti, mají menší počet dětí a tyto děti často žijí od rodičů odděleně a dělí je podstatně větší geografické vzdálenosti. Jednotkové nároky na pomoc společnosti budou u takových seniorů logicky vyšší, než s jakými se setkáváme u současných generací osob dříve narozených.

Výrazně vzrostou nároky na sociální služby

ZÁVĚREČNÉ POZNÁMKY

Městská část Praha 9 z hlediska populačního vývoje zaujímá a téměř jistě i nadále bude zaujímat poměrně specifické postavení mezi ostatními, zejména „vnitřními“ městskými částmi Prahy. Toto zvláštní postavení bude pravděpodobně spočívat ve vysoké dynamice budoucího populačního vývoje. V případě tohoto prognostického odhadu vycházíme z aktuálního vývoje trhu s bydlením, plánů a záměrů bytové výstavby a potenciálu rozvoje obytné funkce území dané návrhem Metropolitního plánu a vesměs výborné dopravní dostupnosti hlavních rozvojových nebo transformačních ploch. Nehledě na to však považujeme za téměř jisté, že k udržení současné populační velikosti městské části a možná i k zajištění jejího mírného, ale dlouhodobě udržitelného růstu by nebylo nezbytné stavět nové byty. Měla by k tomu v zásadě stačit mezigenerační výměna obyvatel obytných celků postavených v 60. a v 70. letech na území městské části, kdy odcházející starší ročníky budou nahrazovány mladými rodinami s dětmi nebo i bez nich, ale s průměrnými reprodukčními plány.

Vývoj věkové struktury obyvatel městské části bude do značné míry poplatný růstu celkového počtu obyvatel a ten zase velikosti migračních zisků. Pokud však zisky budou blízké prognostickému očekávání, mělo by v horizontu prognózy dojít k vyrovnání současných nepravidelností věkové struktury a postupnému přechodu k srovnatelné velikosti většiny věkových skupin. Již dnes je přitom zřejmé, že některé očekávané, a v daném kontextu tedy značně pravděpodobné až téměř jisté změny vyvolají výrazné tlaky na rozšíření a modernizaci technické i sociální infrastruktury městské části a objemy jí poskytovaných sociálních služeb.

Aby reakce veřejné správy na budoucí demografické změny mohla být adekvátní, včasná a efektivní, je nezbytné mít dostatečně spolehlivou představu o nanejvýš pravděpodobném budoucím populačním vývoji obce. Právě takovou představu se snaží poskytnout předkládaná prognóza.

Při práci s výsledky jakékoliv prognózy je však potřeba mít neustále na paměti, že prognostické závěry jsou specifickým druhem kvalifikovaných odhadů. Jako takové mají pravděpodobnostní charakter a jsou tedy zatíženy větší či menší mírou neurčitosti. S vědomím této skutečnosti musí být také interpretovány. Pro usnadnění interpretace hlavní, tj. střední varianty jsou v tabulkové části této prognostické studie publikovány výsledky obou krajních variant budoucího vývoje v identické struktuře jako varianta střední.

Při interpretaci výsledků prognóz je současně nezbytné si pamatovat, že spolehlivost výsledků výrazně klesá se vzdalujícím se časovým horizontem. Tuto skutečnost zřetelně ilustruje rozevírání se variant směrem do budoucnosti. Proto, a také s ohledem na malou početní velikost prognózované populace i konkrétní informační podmínky, v nichž prognózování probíhalo, doporučujeme považovat prognostické odhady v horizontu vzdálenějším než 10 let v případě dětí a mládeže za orientační. U seniorů je tato hranice podstatně vzdálenější, někde ve vzdálenosti zhruba 30–35 let, což se nachází za časovým horizontem prezentované prognózy.

Prognózy obecně jsou navíc odhadem nanejvýš pravděpodobného vývoje právě a pouze v době svého vzniku, a nemohou být v žádném okamžiku své platnosti spolehlivější než statistická data a poznatky, z nichž samy vycházejí. Také proto musí být populační a na ně navazující prognózy podle základních pravidel prognostiky a obecně přijatých mezinárodních doporučení pravidelně aktualizovány, aby si uchovaly svou původní užitnou hodnotu.